

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 11-1,
14, 18, 21, 24 IR 33 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 6-1
STRAIPSNIU ĮSTATYMO IR NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO
NR. IX-1904 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-21-289(2) (21-20537(3))

2021-04-29 Nr. NV-872

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslai: 1) sudaryti palankesnes sąlygas gauti motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas tėvams, kurių pajamos sumažėjo dėl prastovų; 2) atsisakyti apsunkinančių ribojimų skiriant ligos išmokas užsikrėtusiems COVID-19; 3) leisti atnaujinti nutrauktos nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimą du kartus.

Esama situacija:

1. Pagal *Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą*:

- ✓ skiriant motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas kompensuojamasis uždarbis apskaičiuojamas pagal asmens pajamas, turėtas per paeiliui einančius 12 kalendorinių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš teisės gauti išmokas atsiradimo mėnesį. Karantino metu daliai asmenų buvo paskelbta prastova, o savarankiškai dirbantiems asmenims – apribota veikla, todėl dėl sumažėjusių pajamų jie gauna mažesnes motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas;
- ✓ asmeniui, kuris ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino metu vykdydamas savo profesinės veiklos sveikatos, visuomenės saugumo, viešosios tvarkos palaikymo ir (ar) švietimo srityje (srityse) funkcijas, kurias vykdant neišvengiamas (būtiną) kontaktą su pavojinga užkrečiamąja liga sergančiu ir kartu su juo darbovietėje nedirbančiu asmeniu, susirgo liga, dėl kurios Vyriausybė paskelbė ekstremaliąją situaciją ir (ar) karantiną, mokama didesnė, t.y. 77,58 proc. (o ne 62,06 proc.) gavėjo uždarbio dydžio ligos išmoka. Konkrečių aplinkybių buvimas kiekvienu atveju nustatomas individualiai, darbdaviui pateikus VSDF valdybos teritoriniam skyriui dokumentus, pagrindžiančius profesinės veiklos funkcijų vykdymo ir ligos priežastinį ryšį. Praktikoje kyla problemų, nustatant užkrečiamąją ligą sergančius ir kartu su jais darbovietėje nedirbančius asmenis, su kuriais kontaktas yra neišvengiamas (būtiną);
- ✓ ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos savarankiškai dirbantiems asmenims mokamos neatsižvelgiant į pajamas, tačiau konkrečiai neįvardyta, kurios rūšies pajamos turimos omenyje.

2. *Nedarbo socialinio draudimo įstatymas* nustato, kad nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimas bedarbiui įsidarbinus ar pradėjus savarankišką veiklą yra nutraukiamas. Per 6 mėnesius vėl netekus darbo ir užsiregistravus Užimtumo tarnyboje, nedarbo draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimas galimas tik vieną kartą.

Esmė, nauda:

Ligos ir motinystės įstatymo projektu siūloma:

- asmenims, kuriems pandemijos metu buvo paskelbta prastova ir prastovos gavimo laikotarpis, ar jo dalis, patenka į motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos apskaičiavimo laikotarpį, išmokas skaičiuoti iš laikotarpio, buvusio iki karantino paskelbimo, t.y. pagal pajamas, turėtas nuo 2019 m. vasario 1 d. iki 2020 m. sausio 31 d. Bendra tvarka apskaičiuotą išmoką palyginus

su išmoka, paskaičiuota pagal pajamas gautas iki karantino, būtų skiriama išmoka pagal palankesni laikotarpį. Analogiška tvarka būtų taikoma ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kurių veiklos pajamos sumažėjo dėl karantino.

- atsisakyti sąlygos, ribojančios darbuotojo, kuris užsikrėtė COVID-19 liga nuo bendradarbio vykdydamas savo profesines funkcijas, teisę gauti didesnio dydžio ligos išmoką, ir nustatyti, kad 77,58 proc. dydžio ligos išmokos mokamos visais atvejais, kai asmuo, kuris ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino metu vykdydamas savo profesinės veiklos sveikatos, visuomenės saugumo, viešosios tvarkos palaikymo ir (ar) švietimo srityje (srityse) funkcijas, kurias vykdant neišvengiamas (būtinai) kontaktas su pavojinga užkrečiamąja liga sergančiu asmeniu, susirgo liga, dėl kurios paskelbta ekstremali situacija ir (ar) karantinas;
- sukonkretinti, kad apskaičiuojant ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas savarankiškai dirbantiems asmenims neatsižvelgiama tik į pajamas, kurias asmuo gavo vykdydamas savo, kaip savarankiškai dirbančio asmens, veiklą (darbo užmokestis, gautas einant kitas pareigas turėtų įtakos išmokų dydžiui).

Siūloma, kad nuostatos dėl motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų skaičiavimo įsigalioj 2021 m. lapkričio 1 d., o dėl ligos išmokų skyrimo – 2021 m. liepos 1 d. Numatoma, kad dėl jau paskirtų motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų perskaičiavimo asmenys gali kreiptis iki 2022 m. sausio 1 d., o išmokos nepriemoka į gavėjo sąskaitą būtų pervedama per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos, bet ne vėliau kaip iki 2022 m. vasario 28 d. Prastovų laikotarpį patvirtintų darbdavys, o jam to nepadarius darbuotojas VSDF valdybos teritoriniam skyriui pats galėtų pateikti dokumentus, įrodančius jo prastovos faktą. Jeigu nei darbdavys, nei darbuotojas dokumentų nepateiktų, paskirtos išmokos nebūtų perskaičiuojamos, o nepaskirtos išmokos būtų skaičiuojamos bendra tvarka. Motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų, apskaičiuotų taikant įstatymo projekte siūlomą alternatyvų kompensuojamojo uždarbio apskaičiavimo būdą, daliai apmokėti būtų skiriamos valstybės biudžeto lėšos.

Papildomų lėšų poreikis 2021 m.:

- dėl kompensuojamojo uždarbio apskaičiavimo tvarkos pakeitimų – apie 8 mln. Eur;
- ligos išmokoms – apie 900 tūkst. Eur.

Nedarbo socialinio draudimo įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimas gali būti atnaujinamas ne viena, o du kartus visiems bedarbiams, iš naujo įsiregistravusiems Užimtumo tarnyboje per 6 mėn. po nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimo. Išmokos mokėjimas būtų atnaujinamas nuo bedarbio statuso suteikimo dienos. Įstatymas įsigalioj nuo jo priėmimo ir nedarbo socialinio draudimo išmokų mokėjimas būtų antrą kartą atnaujinamas bedarbiams, turintiems teisę jas gauti, jeigu iki šio įstatymo įsigaliojimo nutrauktos nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimas jiems jau buvo atnaujintas vieną kartą iki šio įstatymo įsigaliojimo ir bedarbio statusas suteiktas po šio įstatymo įsigaliojimo.

Papildomų lėšų poreikis nedarbo draudimo išmokoms iš VSDF biudžeto 2021 m. būtų apie 900 tūkst. Eur.

Numatoma nauda: asmenys, kurių pajamos sumažėjo dėl karantino ir (ar) ekstremaliosios situacijos, gautų didesnes motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokas (teisę į didesnio dydžio išmokas įgytų apie 5 tūkst. gavėjų, kuriems išmokos jau yra paskirtos, ir apie 5 tūkst. asmenų, kuriems išmokos bus skiriamos); būtų sudarytos vienodos teisės gauti ligos išmoką visiems sveikatos apsaugos, švietimo, visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos palaikymo srityse dirbantiems darbuotojams (teisę į 77,58 proc. dydžio ligos išmoką papildomai įgytų 14,4 tūkst. asmenų). Užimtumo tarnyboje registruoti bedarbiai (apie 0,51 tūkst. asmenų per mėn.) turėtų teisę į nedarbo draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimą antrą kartą.

Atitiktis Vyriausybės programai: Atitinka nuostatas dėl socialinės paramos išmokų adekvatumo užtikrinimo.

Derinimas: Projektai be pastabų suderinti su Užimtumo tarnyba ir VSDF valdyba, įvertintos Finansų ministerijos, Teisingumo ministerijos ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabos ir pasiūlymai. Projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome įstatymų projektus svarstyti **Vyriausybės posėdžio B dalyje** kartu su 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo projektu.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

Aušra Gratulevičienė, tel. 8 706 61 803, el. p. ausra.gratuleviciene@lr.lt